

Sala HAL inaugura el curs 1997-98 amb la projecció de la selecció del festival ART FUTURA 97 i amb una conferència de Manuel Castells, sociòleg de renom internacional i analista de la societat de la informació.

SALA

30 d'octubre de 1997 a les 19.30 hores

ART FUTURA 97

Manuel Castells

AUDIOVISUAL

I NOU MIL·LENNI

ART FUTURA 97

1. SELECCIÓ INTERNACIONAL

- "Gabola the Great"
PACIFIC DATA IMAGES
- "Fifth Element"
"Ghosts"
"Titanic"
DIGITAL DOMAIN
- "Pocari Adventure"
MACGUFF LIGNE
- "An American Werewolf in Paris"
SANTA BARBARA STUDIOS
- "Top of Japan"
MTV JAPAN
- "Flipbook"
SATOSHI KITAHARA
- "Harvest"
LISA SLATES
- "Runners"
KAZUMA MORINO
- "Digital Truth in Tian An Men"
BUF COMPAGNIE
- "Optical Poem"
"Radical Beauty Concept"
NICK PHILIPS
- "Rave Art"
EMIKO MIKI / GLENN GRILLO
- "Dustcity"
D. SEBASTIAN / M. CHRISTOPHE / D. OLIVIER
- "The Giraffes of Mordillo"
FANTOME
- "Anaconda"
"Contact"
SONY PICTURES / IMAGEWORKS
- "Star Wars"
"The Lost World"
"Men in Black"
INDUSTRIAL LIGHT & MAGIC

2. INFOGRAFIA a ESPANYA

- "Disse un Giorno una Gallina"
K. VARELA/P. RABIL (UIB)
- "Sin Título"
LUIS GUTIERREZ / RUBEN VILLORIA (UIB)
- "París 2.017"
BRUNO LEGUER (UIB)
- "Bookmagic"
ARNAUD BOUSQUET / KATE CORBIN (UIB)
- "Frankenmouse"
CONCHITA LABRA (UIB)
- "Clónicos"
"3D Models Bank"
REM INFOGRÁFICA / TRIPLE FACTOR
- "Tres Historias Tontas"
DANIEL MARTINEZ LARA
- "Tosio"
FERNANDO JARIEGO / CARPICORNIO UNO
- "Spots Publicitarios"
SPAINBOX
- "Conéctate"
ACB/F. PIQUER/G.H.V.
- "El Infierno. Estudio Topográfico"
M. GONZALEZ MAURICIO
- "Megasónicos"
BALEUKO
- "Legomanía"
M. BULNES / VISUAL ART
- "Argumento"
CRISTINA CASANOVA (IUA-UPF)
- "Snap...!!!"
"Pizza Planet"
IDEP

Manuel Castells, nascut l'any 1942, va estudiar Dret i Ciències Econòmiques a la Universitat de Barcelona i es va doctorar en Sociologia a la Universitat de la Sorbona de París. Actualment és professor d'investigació sociològica a la seu barcelonina del Consell Superior d'Investigacions Científiques.

Ha estat catedràtic de sociologia i de planificació urbana i regional, i des de 1979 dirigeix el Centre d'Estudis Europeus de la Universitat de Califòrnia a Berkeley. També ha estat catedràtic i director de l'Institut de Sociologia de Noves Tecnologies de la Universitat Autònoma de Madrid i professor titular de sociologia de l'Escola d'Alts Estudis en Ciències Socials de París. Alhora, ha estat professor visitant a les universitats de Xile, Montreal, Campinas, Ginebra, Copenhaguen, Boston, Wisconsin, Califòrnia del Sud, Caracas, Mèxic, Hong Kong, Singapur, Taiwan i Tòquio, i conferenciant convidat en més de cent institucions acadèmiques de trenta-cinc països.

Actualment és membre de l'Acadèmia Europea, i des de 1995 fins a 1997 ha estat membre de l'Alt Comitè d'Experts sobre la Societat de la Informació, nomenat per la Comissió de la Unió Europea. També ha estat vocal del Consell Assessor de Ciència i Tecnologia del Govern espanyol. Ha publicat vint llibres, l'últim dels quals és una trilogia titulada *La era de la informació: economia, sociedad y cultura*, publicat originalment per Blackwell, a Oxford (1996-97), i en llengua castellana per Alianza Editorial, el 1997-98. Aquest llibre s'està traduint actualment al xinès, al francès, al portuguès, al coreà, al japonès i al rus.

Auditori de la UPF, Ramon Trias Fargas, 25-27 (antic carrer Francisco de Aranda. Prolongació del carrer Sardenya). Entrada gratuïta

Organitza:

INSTITUT UNIVERSITARI DE L'AUDIOVISUAL
UNIVERSITAT POMPEU FABRA
La Rambla, 31 Barcelona. Telèfon: 542 2200. <http://www.iua.upf.es>

En col·laboració amb:

PHONOS FUNDACIÓ PRIVADA

LA CULTURA DE LA VIRTUALITAT REAL

Les cultures estan fetes de processos de comunicació. I totes les formes de comunicació, com ens van ensenyar Roland Barthes i Jean Baudrillard fa molts anys, es basen en la producció i el consum de signes. Així doncs, no hi ha separació entre "realitat" i representació simbòlica. En totes les societats, la humanitat ha existit i actuat a través d'un entorn simbòlic. Per tant, el que és específic des del punt de vista històric d'aquest nou sistema de comunicació, organitzat al voltant de la integració electrònica dels diferents tipus de comunicació, des del tipogràfic fins al multisensorial, no és la seva inducció a la realitat virtual, sinó la construcció de la virtualitat real. Ho explicaré amb l'ajut del diccionari, segons el qual és *virtual* allò "que és tal en la pràctica, encara que no estrictament o en nom de", i *real* allò "que té una existència vertadera". Per tant, la realitat, tal com s'experimenta, sempre ha estat virtual, perquè sempre es percep a través de símbols que formen la pràctica amb algun significat que s'escapa de la seva estricta definició semàntica. És precisament aquesta capacitat de totes les formes del llenguatge per codificar l'ambigüitat i per obrir una diversitat d'interpretacions la que fa que les expressions culturals siguin diferents del raonament matemàtic formal/lògic. És mitjançant el caràcter polisèmic dels nostres discursos com es manifesta la complexitat dels missatges de la ment humana, i fins i tot la seva qualitat contradictòria. Aquesta gamma de variació cultural del significat dels missatges és la que ens permet interactuar els uns amb els altres en una gran diversitat de dimensions, algunes explícites i unes altres implícites. Així doncs, quan els crítics dels mitjans de comunicació electrònics sostenen que el nou entorn simbòlic no representa la "realitat", fan referència implícita a una noció absurdament primitiva d'experiència real "no codificada" que mai no ha existit. Totes les realitats es comuniquen mitjançant símbols. I en la comunicació humana interactiva, sense tenir en compte el mitjà, tots els símbols resulten lleugerament desplaçats amb relació al significat semàntic que se'ls assigna. D'alguna manera, tota la realitat es percep virtualment.

Quin sistema de comunicació és, doncs, el que, en contrast amb l'experiència històrica prèvia, genera *virtualitat real*? És un sistema en el qual la mateixa realitat (és a dir, l'existència material/simbòlica de la gent) és capturada per complet, submergida de ple en un escenari d'imatges virtuals, en el món de fer creure, en què les aparences no es troben només a

la pantalla a través de la qual es comunica l'experiència, sinó que es converteixen en l'experiència. Tots els missatges de qualsevol mena queden tancats en el mitjà, perquè aquest abasta tant, s'ha tornat tan diversificat i tan mal·leable que absorbeix en el mateix text multimèdia tot el conjunt de l'experiència humana, passada, present i futura, com en aquell únic punt de l'univers que Jorge Luis Borges va anomenar l'*Aleph*.

El que caracteritza el nou sistema de comunicació, basat en la integració digitalitzada i interconnectada de múltiples tipus de comunicació, és la seva capacitat d'incloure i abastar totes les expressions culturals. Per la seva existència, en el nou tipus de societat tota mena de missatges funcionen de manera binària: presència/absència en el sistema de comunicació multimèdia. Només la presència d'aquest sistema integrat permet la comunicabilitat i la socialització del missatge. Tota la resta de missatges es redueixen a la imaginació individual o a les subcultures cada cop més marginades. Des de la perspectiva de la societat, la comunicació basada en l'electrònica (tipogràfica, audiovisual o a través de l'ordinador) és comunicació. Això no obstant, no es dedueix que hi hagi una homogeneïtzació de les expressions culturals i un domini total dels codis per part d'uns quants emissors centrals. És precisament a causa de la seva diversificació, multimodalitat i versatilitat que el nou sistema de comunicació és capaç d'abastar i d'integrar totes les formes d'expressió, així com la diversitat d'interessos, valors i imaginacions, inclosa l'expressió dels conflictes socials. Però el preu que cal pagar per la inclusió en el sistema és haver d'adaptar-se a la seva lògica, al seu llenguatge, als seus punts d'entrada, a la seva codificació i descodificació. Per això és tan crucial per als diferents tipus d'efectes socials que es desenvolupi una xarxa de comunicació multinodal, del tipus d'Internet, i no un sistema multimèdia d'expedició centralitzada, com ara la configuració del vídeo a la carta. L'establiment de barreres per entrar en aquest sistema de comunicació i la creació de sants i senyes per a la circulació i difusió de missatges a través del sistema són batalles culturals crucials per a la nova societat, el resultat de les quals predeterminedrà el destí dels conflictes interposats simbòlicament pels quals es lluitarà en aquest nou entorn històric. Qui són els *interactuants* i qui són els *interactuats* en el nou sistema, formula en gran mesura el sistema de dominació i els processos d'alliberament de la societat informacional.

La inclusió de la majoria de les expressions culturals dins del sistema de comunicació integrat, basat en la producció i distribució electrònica digitalitzada i l'intercanvi de senyals, té importants conseqüències per a les formes i els processos socials. D'una banda, debilita de manera considerable el poder simbòlic dels emissors tradicionals externs al sistema, que transmeten a través dels costums socials codificats per la història: religió, moralitat, autoritat, valors tradicionals, ideologia política. No és que desapareguin, però es debiliten si no es recodifiquen en el nou sistema, en què el seu poder es multiplica mitjançant la materialització electrònica dels costums transmesos espiritualment: en les nostres societats, els predicadors electrònics i les xarxes fonamentalistes interactives són una forma més eficaç i penetrant d'adoctrinament que la transmissió cara a cara d'una autoritat carismàtica i distant. Però pel fet d'haver permès la coexistència terrenal de missatges transcendents, pornografia a la carta, serials i línies de conversa dins del mateix sistema, els poders espirituals continuen conquerint ànimes, però perden la seva posició suprahumana. A continuació vindrà el pas final de la secularització de la societat, encara que de vegades agafi la forma paradoxal d'un consum notable de religió, sota tota una classe de noms genèrics i de marca. Les societats estan per fi i realment desencantades, perquè tots els miracles estan en línia i es poden combinar en mons d'imatges autoconstruïts.

D'altra banda, el nou sistema de comunicació transforma radicalment l'espai i el temps, que són les dimensions fonamentals de la vida humana. Les localitats es desprenen del seu significat cultural, històric i geogràfic i es reintegren en xarxes funcionals o en *collages* d'imatges, que provoquen un espai de fluxos que substitueix l'espai de llocs. El temps s'esborra en el nou sistema de comunicació, quan passat, present i futur es poden reprogramar per interactuar mútuament en el mateix missatge. L'espai dels fluxos i el temps atemporal són els fonaments materials d'una nova cultura, que transcendeix i inclou la diversitat dels sistemes de representació transmesos per la història: la cultura de la virtualitat real, on el fer creure acaba creant el fer.

Manuel Castells

(extret i traduït del llibre *La era de la informació: economia, sociedad y cultura. Vol. 1: La sociedad red*, Alianza Editorial, 1997)